

TEME

Socijalno-ekonomski razvoj BiH

Ekonomске анализе и пројекције

SADRŽAJ

Ekonomski trendovi	2
Perspektive 2012.-2015.	3
DevInfo DEP	4
Izveštaj o razvoju BiH	5
Praćenje razvoja entiteta	6
Investiranje u bh. razvoj	6
IPA	7
Procjena učinka rada	7
Regionalna saradnja	8

Praćenje razvoja BiH

Nacrt teksta Izveštaja o razvoju BiH u 2010. godini je predstavljen institucijama Bosne i Hercegovine koje su učestvovalе u njegovoj izradi. Ovo je prvi dokument koji prati napredak zemlje u okviru definisanih ciljeva Strategije razvoja i Strategije socijalne uključenosti BiH, koristeći indikatore uporedive sa članicama Evropske unije.

Nakon procesa izrade prvog izvještaja kojim su usaglašene potrebna metodologija i struktura, tim Direkcije za ekonomsko planiranje priprema sljedeći izvještaj za 2011. godinu. Također, teče i proces izrade izvještaja o razvoju entiteta/BD, konsistentan sa metodologijom koja je korištena za nivo države.

Institucije Bosne i Hercegovine se izradom

strateških razvojnih dokumenata, te praćenjem i izvještavanjem o postignutom napretku, pripremaju za učešće u sistemu strateškog planiranja razvoja zemalja članica Evropske unije. U svrhu nadogradnje ovog procesa potpisan je sporazum o realizaciji projekta finansiranog putem fonda predpristupne pomoći (IPA).

Makroekonomske analize

Prema analizama kretanja ekonomskih trendova u Bosni i Hercegovini, tokom prva tri mjeseca 2012. godine, bh. ekonomija bilježi pad u aktivnostima. Ovakav razvoj je najavljen prošlogodišnjim projekcijama, a uzrokovao je produbljivanjem ekonomske krize u eurozoni, praćenim smanjenjem domaće tražnje i povećanjem bh. vanjskotrgovinskog deficita.

Međutim, do kraja godine se ipak očekuje skroman ekonomski rast, kao efekat očekivanog poboljšanja eksternih faktora. Dalje, analize predstavljene u dokumentu Perspektive za 2012. – 2015., koji je proizveo naš tim za ekonomska istraživanja, ukazuju da u 2013. očekujemo izvjesno poboljšanje, te nastavak ekonomskog rasta tokom 2014. i 2015. godine.

Ekonomski i fiskalni program za BiH za period 2012.–2014. godine, je urađen po metodologiji koja se koristi u Evropskoj uniji radi uporedivosti sa zemljama članicama, usaglašen je i usvojen od strane Vijeća ministara BiH. Ovaj dokument se smatra pripremom za Predpristupni ekonomski program (PEP), koji je obavezan dokument za zemlje kandidatkinje za članstvo u EU.

Ekonomski trendovi

januar – mart 2012.

Sektor za ekonomska istraživanja

Kratkoročni indikatori ukazuju da ekonomija Bosne i Hercegovine u prvom tromjesečju 2012. bilježi realni godišnji pad usljed smanjenja domaće tražnje, praćene povećanjem vanjskotrgovinskog deficita. Pad domaće tražnje je uzrokovan realnim padom privatne potrošnje i investicija, a blagi porast vanjskotrgovinskog deficita realnim padom izvoza i uvoza. Ovim je nastavljeno slabljenje bh. ekonomije iz drugog polugodišta 2011. godine, nastalo usljed produbljivanja ekonomske krize u eurozoni.

Pad proizvodnje i uvoza dobara široke potrošnje ukazuju na realni pad privatne potrošnje. Netrajna potrošna dobra bilježe realni pad proizvodnje od 4,9% i pad vrijednosti uvoza od 9,2% (g/g). U isto vrijeme, pad potrošnje trajnih dobara široke potrošnje je bio oštiji, obzirom na pad proizvodnje od 25% i pad uvoza od 9% (g/g). Realni pad uvoza dobara široke potrošnje je bio veći od nominalnog (9%), dodatno ukazujući na pad potrošnje. Uprkos svemu navedenom, maloprodaja bilježi realni rast prometa od približno 4%.

Glavni uzrok pada privatne potrošnje je biopad raspoloživog dohotka građana, uglavnom uzrokovanog smanjenjem zaposlenosti i plata. Umanjen broj zaposlenih u BiH od 0,7%, uz realni pad prosječne plate od 0,6% (g/g), doveo je do realnog pada najveće komponente dohotka građana od približno 1,3% (g/g). Pored toga, rast nezaposlenosti u okruženju je najvjerojatnije doveo ne samo do smanjenja zaposlenosti sezonske radne snage iz BiH u inostranstvu, nego je otežao ekonomsku situ-

aciju brojne bh. dijasporu čijim se novcem finansira značajan dio finalne potrošnje u BiH. Pad raspoloživog dohotka je ublažen blagim realnim povećanjem vrijednosti isplaćenih penzija, te padom inflacije čija je stopa od 2,4% u prvom tromjesečju bila za više od jedne trećine niža od prosjeka iz 2011. godine. Rast broja penzionera od 1,9% je, uprkos blagom smanjenju prosječne penzije od 0,4%, doveo do realnog povećanja isplaćenih penzija od 1,5%, kompenzirajući dio gubitka dohotka po osnovu smanjenja broja zaposlenih.

Dio negativnih efekata raspoloživog dohotka na potrošnju je iskompenziran dodatnim zaduživanjem građana, što je dovelo do porasta nestambenih kredita građana od 7,7%.

Smanjenje vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 3,4% (g/g), praćeno padom vrijednosti uvoza kapitalnih dobara od 2,2% (g/g), ukazuje na ponovni pad bh. investicija, nakon kratkotrajnog oporavka u 2001. godini.

Ekonomska stagnacija eurozone u prvom kvartalu, uključujući realni pad u Sloveniji (0,2%) i Italiji (1,3%), te nizak rast u Njemačkoj i Austriji, uz realni pad ekonomija Srbije i Hrvatske (od po 1,3%), je oslabila tražnju za bh. izvozom, što je dovelo do pada obima vanjskotrgovinske robne razmjene od 3,8%. Pad bh. domaće tražnje, usljed smanjenja investicija i privatne potrošnje, slabi tražnju za uvozom, pri čemu je robni izvoz smanjen za 10,6% (g/g), dok uvoz praktički stagnira (neznatan rast od 0,2% g/g). Time je povećan vanjskotrgovinski robni deficit za 15% (g/g) čime

je pokrivenost uvoza izvozom smanjena sa 53% na kraju 2011. na 51,8% u prvom tromjesečju ove godine. Ipak, realni porast deficita pa i njegov negativan uticaj na ukupan ekonomski rast je niži od nominalnog. Obzirom na rast izvoznih i uvoznih cijena od 8,7% i 14,2 %, realni pad izvoza je bio veći od nominalnog i iznosio je približno 18%, dok je uvoz realno smanjen za 12%. Problemi u snabdijevanju električnom energijom su igrali ključnu ulogu u povećanju deficita. Bilježimo nagli pad izvoza električne energije od 85%, te skoka njenog uvoza od 200% (g/g). Ipak, ne računajući ovu privremenu situaciju, robni izvoz i uvoz bi zabilježili nominalni pad od približno 1-2% (g/g) i to kao posljedica smanjenja bh. izvozne i domaće tražnje. Pad svjetske tražnje za metalima je doveo do nominalnog pada bh. izvoza baznih metala od 8,3%, dok je realni pad bio preko 10%, pri čemu su željezo i čelik imali glavnu ulogu, što je uticalo na blago smanjenje vrijednosti izvoza intermedijarnih proizvoda (0,9% g/g).

Smanjenje građevinskih radova i ukupnih investicija su faktori koji su oslabili izvozu tražnju za bh. željezom i čelikom, ali i kapitalnim dobrima koja bilježe nominalni pad vrijednosti izvoza od 2,2% g/g u prvom tromjesečju.

Treba naglasiti da ovakav razvoj situacije nije predstavljao veliko iznenađenje, obzirom da je bio najavljen u prošlogodišnjim projekcijama većine zemalja. Prema istim projekcijama, u narednom periodu se očekuje poboljšanje ekonomske situacije u zemljama EU, što bi se trebalo odraziti i na BiH.

*“Nastavljeno
je slabljenje
bh. ekonomije
usljed
produbljivanja
ekonomske
krize u
eurozoni”*

Perspektive 2012 – 2015

izdanje: april 2012.

Tokom 2012. u Bosni i Hercegovini očekuje se skroman ekonomski rast od 0,86 %, uprkos evidentiranom pogoršanju trenda ekonomije u BiH i EU u prvom tromjesečju 2012. godine, uzevši u obzir projicirano poboljšanje do kraja godine. Tokom 2013. se predviđa realni bh. ekonomski rast od 2,06%, uz očekivani nastavak oporavka sa rastom u od 3,5% 2014., te 4,4% u 2015. godini.

Procjena DEP-a je da bi BiH mogla ostvariti rast industrijske proizvodnje od oko 2,5 % tokom 2012., dok bi 2013. godine mogao biti ostvaren rast od 4%. U periodu 2014-2015 se očekuje potpuni oporavak većine industrija u EU, za očekivati je da će to uticati na oporavak industrijske proizvodnje u BiH, kada se predviđa njen godišnji rast od oko 6%.

Nakon snažnog rasta cijena u 2011., u 2012. godini se očekuje stabilizacija, tako da je očekivana inflacija od 2%. Slično kretanje cijena je očekivano i tokom 2013. godine, kao i inflacija koja bi se mogla kretati oko 1,9%. Kretanje inflacije za 2014. i 2015. godinu zasniva se na procjenama Svjetske banke da bi cijene nafte i hrane u ovom periodu mogle biti manje, tako da je, uz stabilne domaće faktore, pretpostavljena inflacija od 1,8 % u 2014., odnosno 1,7% u 2015. godini.

Spori bh. ekonomski rast u 2012., uz skromne investicije i industrijsku proizvodnju, čini da se očekuje smanjenje broja zaposlenih od 1,2% u 2012. godini, utičući tako da administrativna stopa nezaposlenosti u BiH bude oko 44%. U 2013. se očekuje stabilizacija tržišta rada, tako da će

broj zaposlenih biti približno jednak broju iz 2012. godine (0,2%), dok se bolja dešavanja očekuju tokom 2014., odnosno 2015. godine kada bi jačanje investicija, te povećanje aktivnosti u industriji i građevinarstvu uticalo da se broj zaposlenih u BiH poveća za 1,8% u 2014., odnosno 2,9% u 2015. godini. Neto plate bi nominalno mogle biti veće za 2% u 2012., zatim 2,3% u 2013. i 3,2% u 2014., odnosno 3,7% u 2015. godini.

Uzevši u obzir da depoziti sektora stanovništva čine više od polovine ukupnih depozita, te predviđeno stanje na tržištu rada, za očekivati je usporen rast sredstava bh. građana u bankama, što će se odraziti na stopu rasta ukupnih depozita u 2012. godini, koja će iznositi oko 3% g/g., a u 2013. se očekuje rast od 8% g/g. Stopa rasta ukupnih kredita u 2012. bit će slična prethodnoj godini, kretat će se između 5% i 6% g/g, dok se za 2013. predviđa njen rast od 8% do 10% g/g. Tokom 2014. i 2015. godine se očekuje ubrzana kreditna aktivnost bh. banaka sa stopom rasta 10% -15% g/g, te viša stopa rasta ukupnih depozita od oko 10%.

Devizne rezerve će se nastaviti smanjivati u 2012. (5 % g/g), te će u 2013. i 2014. nastaviti trend smanjivanja (3% i 1% respektivno), dok se tokom 2015. godine očekuje skroman rast od 1,5% g/g. Gotovina i depoziti će tokom 2012. godine dostići vrijednost od 294 miliona KM, ostvarujući značajan rast, u 2013. će porasti za oko 55%, dok će se narednih godina ovaj trend smanjivati i krajem 2015. godine dostići stopu od 32,7%. Očekivani rast novčane mase tokom 2012. iznosi 5% g/g, 6% g/g

u 2013., 8% g/g 2014., a 2015. godine oko 11% g/g. Trgovinski bilans će imati stopu rasta od 4,2% u 2012., 7% u 2013., koja će do kraja 2015. godine porasti na 9,8%.

Procjena je da će tekući transferi bilježiti rast od 4,4% u 2012., te 8,1% - 11,2% u periodu 2013.-2015. godina. Navedene transakcije će dovesti do smanjenja deviznih rezervi u 2012., a zatim 2013. i 2014., što neće uticati na povjerenje u sigurnost domaće valute, u 2015. godini se očekuje povećanje deviznih rezervi.

Tokom 2012. godine, prema procjenama i projekcijama DEP-a, nominalni BDP će rasti po stopi od 2,47%. Izvoz roba i usluga će rasti po stopi od 5,7% dok će uvoz roba i usluga rasti po nešto nižoj stopi od 5,1%. 2013. godinu će obilježiti rast nominalnog BDP-ja od 1,2 procentna poena.

Tokom 2013. godine očekuje se rast izvoza roba i usluga od 7%, uvoz će rasti po stopi od 7%, identične stope rasta uvoza i izvoza neće doprinjeti promjeni trgovinskog deficita.

Uvoz roba i usluga u 2014. godini imati će rast od 9,6%, dok će u 2015. godini blago porasti i iznositi 9,9%. Izvoz će bilježiti rast od 9,2% u 2014. godini odnosno 9,9% u 2015. godini. U pomenutim godinama neće biti značajnijih promjena u stopama trgovinskog deficita.

Ukupna strana ulaganja u BiH u 2012. godini bi se mogla kretati u rasponu od 460 do 660 miliona KM. Tokom 2013. godine se očekuju direktna strana ulaganja u iznosu od 590 do 990 miliona KM, u 2014. godini bi bila od 680 do 990 miliona KM, a u 2015. godini bi mogla biti u rasponu od 720 miliona do 1.120 miliona KM.

“Do kraja 2012. se očekuje poboljšanje bh. ekonomskih trendova, te blagi rast tokom 2013-2015”

DevInfo DEP baza podataka

*DEP uključen u izradu baze podataka
o indikatorima društvenog razvoja BiH*

**Sektor za koordinaciju
pripreme, monitoring
implementacije
i evaluaciju razvojnih
dokumenata i analizu
socijalne uključenosti**

*“Osoblje DEP-a
prezentira i
ažurira podatke
o društvenom
razvoju BiH na
međunarodnom
nivou”*

Direkcija za ekonomsko planiranje BiH učestvuje u kreiranju DevInfo baze podataka koja se odnosi na praćenje indikatora društvenog razvoja Bosne i Hercegovine, obezbjeđujući podatke koji se prate vezano za implementaciju Strategije razvoja BiH i Strategije socijalne uključenosti BiH i izvještaje o ekonomskim trendovima.

DevInfo je sistem baza podataka koji omogućava organizovanje, čuvanje i prezentaciju podataka o društvenom razvoju na jedinstven način s ciljem lakše razmjene podataka na državnom i međunarodnom nivou, prezentirajući aktuelne podatke zemalja članica, kao i agencija UN-a i njihovih partnera, a pri tome poštujući međunarodne statističke standarde. Razvijen je pod UN sistemom i distribuira se besplatno krajnjim korisnicima, do sada je implementiran u 124 države sa 415 adaptacija.

Nakon uspostavljanja usaglašene DevInfo DEP baze podataka, osoblje DEP-a koristi napredne funkcije za pristup, prezentovanje i ažuriranje podataka. Trenutno, baza sadrži preko 500 indikatora, razvrstanih prema:

- **Sektorima**, definisanim zvaničnom DAC sektorskom klasifikacijom (obrazovanje, zdravstvo, populacijske politike/programi i reproduktivno zdravlje, vodosnabdijevanje i sanitacija, vladin sektor i civilno društvo, ostale usluge i socijalna infrastruktura, transport i skladištenje, komunikacije, proizvodnja i snabdijevanje energijom, bankarske i finansijske

usluge, poslovne i druge usluge, poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo, industrija, rudni resursi i rudarstvo, građevinarstvo, trgovinska politika i propisi, turizam, višesektorske/uzajamno povezane aktivnosti, pomoć u robama i opći programi pomoći, aktivnosti u vezi s dugom, humanitarna pomoć, administrativni troškovi donatora, podrška nevladinim organizacijama, izbjeglice u zemljama donatora, nealocirano/nespecificirano);

- **Ciljevima i podciljevima Strategije razvoja BiH** (makroekonomska stabilnost, konkurentnost, zapošljavanje, održivi razvoj, EU integracije) i **Strategije socijalnog uključivanja BiH** (poboljšati obrazovanje, poboljšati zdravstvenu zaštitu, poboljšati penzionu politiku, poboljšati položaj porodica sa djecom, socijalna politika u funkciji zapošljavanja);

- **Temama**, koje se odnose na tematska poglavlja DEP-ovog godišnjeg izvještaja o ekonomskim trendovima (realni sektor, javne finansije-fiskalni razvoj, cijene, monetarni i finansijski sektor, vanjski sektor, direktne strane investicije, poslovno okruženje).

U svrhu pripreme osoblja DEP-a za korištenje i ažuriranje baze organizovana je obuka uposlenika o korištenju, a zatim i administraciji DevInfo baze podataka. Obuku je vodio gospodin Senad Mujkić, konsultant za DevInfo, a sam projekat je podržan od strane UNRCO-a i UNICEF-a, dok je troškove obuke snosio DEP koristeći sredstva Projekta koji je obezbijedila ADA.

Obuka osoblja o korištenju baze